

Knihovnicko-informační zpravodaj U Nás

Vyšlo: 6.6.2012

Číslo: Ročník 22 (2012), Číslo 2

Sekce: Šumné knihovny

Název článku: Muzeum, knihovna a výročí

Autor: Milan Horký

Zdroj: <http://www.svkhk.cz/Pro-knihovny/Zpravodaj-U-nas/Clanek.aspx?id=20120206>

Muzeum, knihovna a výročí

Milan Horký

Muzeum Boženy Němcové v České Skalici, které si letos připomíná 150. výročí úmrtí Boženy Němcové a 50. výročí přesídlení do nové budovy – Steidlerovy zájezdní hospody v Malé Skalici –, bývá často označováno za nejstarší české literární muzeum. Jakkoli se původně jedná o muzeum městské, které pochopitelně shromažďuje doklady o regionálním životě, literární profil muzea je dán nejen činností osobnosti, ke které se hlásí, ale i poměrně zajímavou knihovnou, již spravuje.

K založení muzea a jeho knihovny nacházíme jen nepatrné zmínky, proto některá tvrzení odvozujeme od dílčích údajů, které lze dohledat v sekundární literatuře, kronikách či vzpomínkách. Českoskalické městské muzeum pravděpodobně převzalo podstatnou část první „školní“ knihovny na Náchodsku, kterou založil ve městě učitel a současník Boženy Němcové Josef Arnošt Kolisko ve čtyřicátých letech 19. století. Pozoruhodnou skutečností je, že Koliskova knihovna je v podstatě jediným souborem, u něhož je dochován akviziční protokol, dokument ručně psaný Koliskovou rukou. Podle něj můžeme rekonstruovat původní podobu knihovny, která je vedena v rámci muzejního sbírkového souboru samostatně. Některé z knih Koliskovi věnovala sama Božena Němcová – jedná se např. o její Národní báchorky a pověsti.

Kromě původní, obrozenecké části zahrnuje sbírkový fond knihovny další specializované oddíly, jako jsou: staré tisky, regionální knihovna, knihovní fond věnovaný prusko-rakouskému konfliktu (1866) či speciální oddíl věnovaný místnímu rodáku, spisovateli a pracovníkovi knihovny Národního muzea Václavu Řezníčkovi. Výše uvedené zahrnuje zhruba šest tisíc knihovních jednotek, podobný počet je zapsán v příruční knihovně.

Další čtyři tisíce knihovních jednotek obsahují dva oddíly specializované přímo na dílo spisovatelky, resp. díla jí inspirovaná: Oddíl BN zahrnuje knihy Boženy Němcové, které jsou průběžně doplňovány nákupy. Akviziční seznamy knihovny se (s výjimkou zmíněného Koliskova) nedochovaly, proto není zcela jasné, z jakých zdrojů většina knih pochází. Víme o nákupech z aukcí a některých darech či přímých nákupech, tyto jednotlivé informace však neosvětlují původ většiny knih z oddílu. Oddíl je obsáhlý, proto je dále vnitřně členěn na spisy, pohádky, povídky, slovenská vydání a cizojazyčná vydání. Zvláštním pododdílem jsou Babičky.

Pracovníci muzea se snaží zachytit veškerou produkci, která vychází, a to i v podobě různých sdružených publikací (Němcová & Erben apod.). V dnešní masové produkci je to poněkud obtížné. Ještě obtížnější je pochopitelně zachytit zahraniční produkci. Správci knihovny proto spoléhají na vlastní aktivitu vydavatelů, překladatelů či příznivců Němcové. Tak se v poslední době podařilo získat nový překlad do francouzštiny (Babitschka, 2008) či první překlad do běloruštiny (Babulja, 2007). V očekávání je nyní první překlad do holandštiny, o který usiluje nizozemská Stichting Babicka (Nadace Babička) již několik let, za zajímavost považujeme ojedinělý bengálský překlad...

Záměrem předchozího vedení muzea bylo rekonstruovat dílo Němcové v kontextu Laiskeho bibliografie, takto striktně byla dokonce pojata přímo katalogizace pododdílu Babička, v období lístkových katalogů však práce postupovala velmi pomalu. Nyní prochází celá knihovna digitalizací (byť nebyl zvolen nejlepší možný evidenční software), po jejím ukončení bude jednodušší určit, o která z vydání je třeba prioritně usilovat.

Nabízí se otázka, která z vydání knih Boženy Němcové jsou v regálech ta nejzajímavější, soudíme však, že prioritou je spíše kompletizace díla. Přesto – aby zvědavost nezůstala neukojena – zmiňme, že muzeum pochopitelně vlastní několik vydání Babiček, které vyšly ještě za života spisovatelky (nakl. Pospíšil, Augusta), jedno z nich koupilo shodou okolností loni. Lákadlem mohou být pro badatele různá vydání pro nevidomé či vydání, do kterých bylo zasaženo po opuštění tiskárny. Jako příklad uveďme Babičku s černobílou ilustrací Špálovou, kterou autor posléze sám koloroval. Těchto exponátů existuje jen několik.

Neméně zajímavým fondem je pododdíl knih OBN, zjednodušeně „o Boženě Němcové“. Ten zahrnuje populární i vědecké biografie, speciální monografie věnující se dílčím tématům, ale také beletristická zpracování či scénáře divadelních her, filmů atp. Patří sem i poezie inspirovaná Boženou Němcovou.

Knihy lze studovat prezenčně ve ztížených podmínkách, neboť muzeum nemá standardní badatelnu či čítárnu. Přesto se zájemcům o studium snaží vycházet vstříc. Sídlo muzea a expozice sama toužebně čekají na rekonstrukci, architektonická studie se zázemím pro badatele pochopitelně počítá. Zázemí je dokonce zahrnuto do širšího pojetí projektu muzejní pedagogiky, který by mohl být na půdě muzea realizován. V takovém případě by do tohoto projektu byly zahrnuty i knihovnické služby.